B. N. C
FIRENZE
1006
3

206.3

I. N. J.

TRACTATUS
DE
EXCUBIIS,

vom

Wacht-Recht/

Variisque earum ſpeciebus, moribus cumprimis Germaniæ introductis.

O. & S.

AHASVERI FRITSCHI,
J. U. D. Com. Pal. Cæſ. Conſil. aul. Schwarzb. &c.

JENAE,
Sumptibus JOHANNIS Bielcken/ Bibliop.
1673.

PRÆFATIO.

Cùm ſuperiore æſtate aliquot dierum otium ſtudiis privatis concederetur, viſum fuit, illud elaborationi præſentis Diſcurſus practici, de EXCUBIARUM JURE, impendere. Reſtabant adhuc nonnulla, quæ Tractationi huic jungenda erant, ſed otii conceſſi anguſtia impedimento fuit, quo minus ſupplenda ſuppleri potuerint. Interim Benivolus Lector hiſce contentus *optimè* utatur fruatur. *Rudelſtadii. d. 22. Decembris clɔ cl C LXXI.*

IN-

INDEX CAPITUM.

CAPUT I.
De Excubiis in genere.
CAP. II.
De Excubiarũ, cumprimis urbanarũ, neceſſitate.
CAP. III.
De Vigiliis nocturnis.
CAP. IV.
De perſonis, quæ excubiarum onus ſuſcipere tenentur.
CAP. V.
De his, qui ab onere excubiarum immunes.
CAP. VI.
De Excubiis caſtrorum.
CAP. VII.
De excubiis apud illuſtres perſonas defunctas præſtandis.
CAP. VIII.
De cuſtodiâ hominum occiſorum.
CAP. IX.
De cuſtodiâ incarceratorum & arreſtatorum.
CAP. X.
De cuſtodiâ meſſium, vindemiarum, hortorum, ſylvarum &c.
CAP. XI.
De quibusdam extraordinariis excubiarum generibus.
CAP. XII.
De excubiis militaribus.

I.N.J.

I. N. J.

TRACTATUS DE EXCUBIIS.

CAPUT I. DE EXCUBIIS IN GENERE.

SUMMARIA.

Excubiæ undè dictæ? n. 1. & ſeqq.
Voc. Germ. Wachen/ *undè? n. 2.*
Quid excubiæ? n. 4.
Munera quotuplicia? n. 5. & ſeqq.
Excubiarum genera. n. 11.

I.

1 EXcubiæ ab *ex* & *cubare*, quod idem eſt ac *recumbere* vel *adcumbere*. *Excubare* igitur *quoad nomen* eſt *extrà* ſeu *forus cubare*, vel *extra cubile* eſſe, & *vigilare*. *Vigil* cuſtos *nocturnus viſu agilis*. Papias. Aut vox *Vigil* ex *vi agere* compoſita eſt. Sunt igitur *Excubiæ* extracubantium *vigiliæ*, Græcis Νυκτοφυλακία.

2 Germanis dicuntur Wachten. Saxon. Waken/ à vigeo, ut vult Martin. in Etymolog. indè procul dubio

 Ger-

3 Germanicum wacker. Verbum *Vigilare* notat wachen/
cuſtodire autem eſt bewachen/ hütten/ quod vigilias in-
cludit.

II.

4 Sunt autem nobis heic excubiæ, in *latiore ſignifi-
catu*, opera vel munus perſonale, quo quis vigilem age-
re, & nocturnam vel diurnam rei vel hominis cuſtodiam
ſuſcipere tenetur.

III.

5 Diximus *Excubias* eſſe munus perſonale. Sunt
ſcilicet *Munera* in genere, quæ neceſſariò ſubimus lege,
more, imperiove ejus, qui jubendi poteſtatem habet.
l. 214. de V. S. Diſtinguuntur ea in *perſonalia*, *patrimo-
nialia*, & *mixta*. *l. 1. pr. & l. 18. de mun. & honor.* Vid. D.
6 Tabor. *de metat. Part. 2. c. 1. n. 2. & ſeqq.* *Perſonalia*
ſunt, quæ animi proviſione & corporalis laboris inten-
tione, ſine aliquo gerentis detrimento, h. e. ſumtu expe-
7 diuntur. *l. 1. §. 3. l. 18 § 1. d. t.* Subdividuntur autem per-
ſonalia munera in *præſtantiora* & vilia ſeu *ſordida*. *d. l. 18.
§. 2. l. 5. §. 4. de vac. & excuſ. mun. l. 11. & ſeq. C. de excuſ.
8 mun.* Hæc ita dicuntur, quòd potiſſimùm corporis mi-
niſterio expediantur. *l. 12. C. de excuſ. mun.* Et licet a-
liàs *per ſe* ſordida non eſſent, reſpectu tamen perſona-
rum, quibus *præter decorum* imponerentur, ſordida & vi-
lia reputarentur. Guil. de Cun. *de muner. n.* 6. Remig. de
9 Gonnii. *de Charitativ. ſubſid. q. 59. n. 22.* Inter hæc vilio-
ra munera perſonalia referri ſolet *munus excubiarum*,
v. g. cuſtodem ad portas ſtare Georg. Mund. *Tr. de mu-
ner. prolog. n. 20. & c. 1. n. 194.* Guid Papæ *deciſ 9. num. 1.*
Cothman. *Conſil. Academ. 22. n. 20.* Dav. Mevius *Com-
ment.*

ment. ad Jus Lubec. lib. 3. tit. 6. art. 16. n. 6. Quædam tamen excubiæ ex *accidenti* honorificæ eſſe poſſunt, ut mox dicetur.

IV.

Sunt autem varia excubiarum ac cuſtodiarum ge- 10
nera. Et primùm quidem diſtinguuntur excubiæ in 11
civiles ac *militares*, ſive in *togatas* & *ſagatas*, quarum ob diverſas qualitates variæ ſunt ſpecies, ut ex infrà dicendis apparebit. II. ratione impoſitionis, in *ordinarias* & 12
extraordinarias. III. ratione temporis, in *nocturnas* & *diurnas*. IV. ratione loci, in *urbanas*, *paganas*, *&c.* V. ratione rerum, quæ cuſtodiuntur, in *ſacras* & *profanas*, v. gr. Templorum, Palatiorum &c. VI. ratione accidentariæ qualitatis, in *honorificas* & *ſordidas* ſeu viles, Illæ cenſentur, ſi ab Illuſtribus, Nobilibus aut honoratioribus Regibus aut Principibus præſtentur.

CAPUT II.
DE EXCUBIARUM CUMPRIMIS URBANARUM NECESSITATE.

SUMMARIA.

Principum ac Magiſtratuum conditio non eſt ſine moleſtiis & curis. n. 1.
Varia onerum genera. n. 2.
Excubiarum neceſſitas. n. 3. & ſeqq.
Civilis ſocietas non ſemper poteſt eſſe quieta, n. 4.
Non vivimus cum perfectis. n. 5.

Quo major civitas, eò frequentiores turbæ. n. 6.
Periculum in civitate ab hoſtibus, incendiis &c. n. 7. & ſeq.

I.

1 QUemadmodum ipſorummet Principum atque Magiſtratuum ſublimis licet conditio atque functio, ſine moleſtiâ tamen atque curâ non tranſigitur, *Nov. 1. præf.* ſic ut ſæpè gemitus bonorum Principum legantur tales: *omnes nobis dies ac noctes contingit cum omni lucubratione degere. Nov. 8. præf.* idque eum præcipuè in finem ut ſubditis benè ſit. *Nov. 83. præf.* ita multò minus ſubditorum ac civium fert conditio, ut ab inquietudine & moleſtiâ, ab oneribus & muneribus penitus eximantur. D. Joh. Otto Tabor. *de metat. part. 2. cap. 1.* §. 1.
2 Nec cives onera ejusmodi gravatim ferre debent. Jus enim obligationis inter Remp. & civem conſiſtit in eô, quòd Reſp. ſive is, penes quem eſt τὸ πολίτευμα, ſit obligatus civi providere, ut in ſocietate civili beatè vivat: civis verò tenetur patrimonio ſuo & opera Remp. adjuvare Reſpublica, (*ait Cicero lib. 2. de legib.*) nomen univerſæ Civitatis eſt, pro quâ mori & totos nos dare, & omnia noſtra ponere & conſecrare debemus. Idem *lib. 1. de Oratore.* Quoniam ſunt omnia commoda à patriâ accepta, nullum incommodum pro patriâ grave putandum eſt. Vid. D Mevius. *diſcuſſ. levam. inop. debit. cap. 1. & comment. ad Jus Lubec. lib. 3. tit. 6 artic. 16. n.* 2 Hinc in Republ. varia *onerum* genera ſuborta ſunt, quæ populari vocabulo *munera civilia* appellata ſunt.

II.

3 Inter ea etiam eſt *munus excubiarum*, de quo in præ-

præſens pluribus agere animus eſt. Hujusce oneris ſeu muneris civilis *neceſſitatem ſummam* res ipſa docet. Quamvis enim Regius Pſalmiſta dicat: *Niſi Dominus ædificaverit civitatem, fruſtrà vigilat, qui cuſtodit eam:* eo ipsò tamen minimè improbatur cura & cuſtodia Magiſtratus ac vigilum in civitate, ſed fiducia hominum, quam in eis habere ſolent, damnatur. Vid. *Nehem. 4.*

III.

Excubiarum autem ac cuſtodiarum in urbe neceſ- 4
ſitatem oſtendit ipſa ſocietatis civilis conditio, quæ ta-
lis eſt, ut non poſſit ſemper quieta ac ſine periculo eſſe.
Cùm enim non vivamus cum hominibus perfectis; & 5
ſemper ſoleant eſſe mala mixta bonis; quin illorum ple-
rumque major numerus ſit in civitate, præterea (ut eſt in
proverbio,) *ſemper aliquid mali propter vicinum malum,*
eſſe ſoleat, iſthæc tàm *intrinſecè* quàm *extrinſecè* me-
tuenda mala ac pericula, omnibus modis ac mediis præ-
cavenda & avertenda ſunt. Et quo major eſt civitas, 6
eò frequentiores ſolent eſſe in eâ turbæ, majora pericu-
la, ac propterea magis neceſſaria remedia contra illa.

Facilè domus civium, quæ cuique tutiſſimum 7
debent eſſe refugium ac receptaculum, ut ait JCtus Cajus, *in l. plerique 18. ff de injur. voc.* nocturno cumprimis tempore, furum, prædonum ac latronum malitiis ac violentiis expoſitæ eſſent, niſi ſint, qui vigilarent.

Facilè peregrini ac hoſtes clàm vel palàm civita- 8
tem ingredi, ejusque ſecuritatem turbare, ac libertatem opprimere poſſent, niſi in muris ac portis ſint qui excubent.

Facilè exortis incendiis ædes tàm publicæ quàm 9

privatæ extremam ruinam pati poſſent, niſi ſint, qui nocturnas excubias agant. Vid *tit. de offic. Præfecti vigil.*

10 Hæc atque multa alia in civitate accidunt, quæ vel ordinarias vel extraordinarias, diurnas vel nocturnas, excubias ac cuſtodias poſtulant, urgent & exigunt. Eſt igitur excubiarum munus inter ſummè neceſſaria in civitate, quo ſine ea vix tuta ac ſalva conſiſtere poteſt.

CAPUT III.

DE VIGILIIS NOCTURNIS.

SUMMARIA.

Tempore pacis excubiæ in portes ſæpè non habentur, num.1.
Etiam in pagis nocturnarum excubiarum uſus eſt. n.3.
Princeps jubere poteſt excubias. n.5.
Quæ conſideranda circa excubias? n.8.
Excubiarum forma diverſa pro diverſitate locorum n. 10. & ſeq.
Excubitores triplicis generis. n.12. & ſeqq.
Excubitorum officium in quo conſiſtat? n.15.
Eorum qui in turribus habitant, officium. n.16.
Vigiles quid facere debeant? n 18. & ſeqq.
Formula ſignificandi horas noctis. n.20.
Stillwächter / Ruffwächter *qui? n.23.*
Vigiles tertii generis. n.24.
Eorum neceſſitas. n.26.
Milites nonnunquam Vigiles conſtituuntur. n.26.
In Urbe Româ ſecurè noctu ambulare licet. n.27.

Pote-

Poteſtas excubitorum qua? n.29.
Quæritur, ſi diverſæ in loco juriſdictiones, an excubitores urbani noctu graſſantes comprehendere poſſint? n.30. 31.
Vigil pecuniam accipiens quomodo puniendus? n.32.
Quid Jure Lubecenſi cautum? n.33.
Vigiles pulſantes quomodo puniendi? n.34.
Vigil graſſantem occidens, quomodo puniri debeat? n.34.

I.

QUamvis multæ urbes, civitates ac oppida, pacis tempore in portis excubias non habeant, noctu tamen eæ ſemper conſtituuntur. 1
Cùm enim noctu incendia frequentiora magisque periculoſa eſſe ſoleant, vigilantiâ etiam majore opus eſt. 2
Quin non tantùm in urbibus, verùm & in pagis excubiarum nocturnarũ uſus eſt. 3
Et in quibusdam pagis uſu obtinet, daß dem jenigen/ den die Wacht-Ordnung betrifft/ der Wacht-Spieß und das Horn ins Hauß geſchickt wird. 4
Nec dubium eſt, Principem civitatum Magiſtratibus ac pagorum Præfectis, in quibus excubiæ forte non ſunt uſitatæ, ſub certâ pœnâ injungere poſſe, ut tales, nocturnæ cumprimis, inſtituanſur. 5
Nam ſalutem Reip. tueri nulli magis creditur convenire, quàm Principi. *l. nam ſalutem 3. pr. de offic. præfect. vigil.* 6

Quàm ſollicitus in hâc re fuerit Auguſtus Imperator in Urbe Româ præter *Tit. ff. de offic. Præfect. Vigil.* Hiſtorici Romani docent. 7

II.

Circa excubias autem nocturnas civitatum conſideranda 8

deranda veniunt 1. earum forma ac modus, quomodo
ſc. excubiæ ordinentur. 2. excubitorum officium ac po-
teſtas. 3. eorum pœna, qui eos violare audent.

III.

9 Quoad primum, excubiarum ſc. formam, ea de-
pendet ab arbitrio Magiſtratus civitatenſis, excubias in-
10 ſtituentis. Et cùm urbium ac civitatum Politia, con-
ditio ac ſtatus non ſit idem, excubiarum etiam ordi-
natio & forma, die Wachtordnung / pro varietate lo-
11 corum variare ſolet. Alia earum ratio eſt in urbibus
populoſis, alia in parvis oppidis. Alia in fortalitiis, a-
lia in locis, ubi Principum Aulæ, vel Academiæ &c.
12 Plerumque autem excubitores nocturni triplicis
generis eſſe ſolent. Quidam excubias agunt in turri-
bus templorum, portarum &c. quos vulgò Thürmer/
13 item Haußmänner/ appellant. Alii per plateas noctu
ambulant, & dato ſigno per tubam & cornu, horas ſigni-
ficant, qui Stundenrüffer/ item Stillwächter dicun-
14 tur. Alii denique in certo loco, v.g. prope forum vel Cu-
riam Civitatis, ſunt conſtituti, ut per plateas vociferа-
tionibus aut armis graſſantes coerceant, ac repellant,
& hi excubitores variè appellantur, quandoque die
Wacht; item, die Scharwacht/ Stadthütter/ Nacht-
wächter &c.

IV.

15 Illorum omniũ officium in genere eſt, per totã noctem
vigilare, ſeu vigilem eſſe, omnem ebrietatem ac ſomno-
lentiam fugere, & quævis damna & pericula, quæ oc-
caſione noctis in civitate per incẽdia, furta, effractiones,
tumultus &c. dari poſſunt, monendo, cuſtodiendo, cla-
mando,

mando, diligenter præcavere & quovis modo avertere. In ſpecie autem excubitorum in turribus habitantium 16
officium eſt, certis temporis nocturni intervallis vigilantiæ ſuæ ſignum publicum tubæ vel cornu ſono edere. Præterea exoriente incendio, ac visâ flammâ campanæ pulſu vel tubæ ſono, expanſione vexilli, lucernæ, aliove modô periculum incendii illicò ſignificare. Nonnullibi excubitoribꝰ iſtis idem interdiu obſervandũ 17
incumbit. Eorum autem vigilum, qui per plateas ur- 18
bis huc illuc noctu vagantur, officium præcipuè in eo conſiſtit, ut ſingulas horas, vel ſingulos horæ quadrantes ſigno dato ſignificent; ſimulque inquilinos admoneant, ne negligentiâ aliquâ incendii caſus oriatur. Et hic 19
mos in Germaniâ & alibi receptus, altâ voce per noctem admonendi homines, ut incendiorum pericula caveant, videtur primam originem ſumſiſſe ab inſtituto Cæſaris Auguſti, de quo Dion, Suetonius & alii. JCtus in *l. 3. §. 3. de offic. Præfect. vigil.*

Formula autem admonitionis pro locorum va- 20
rietate variat. In multis Thuringiæ locis excubitor ita exclamat. Hört ihr Herren / laſt euch ſagen / der Seyr (die Glocke) hat ⸗ ⸗ ⸗ geſchlagen: Bewahret das Feuer und Licht / daß meinen Herren kein Schade geſchicht: Und lobet GOTT den HErrn. Alibi circa finem noctis pia cantilena vel pars ejus de- 21
cantatur. Quæ conſuetudo laudabilis eſt. Horum 22
numerus juxta urbis amplitudinem variat. Interdum unus, tres, quatuor, interdum plures per regiones Urbis conſtituuntur.

Illud adhuc monendum, in quibusdam civitatibus 23

 vigi-

vigiles eſſe conſtitutos, qui vel tantummodo certis horarum momentis vigilantiæ ſignum edunt, & dicuntur Stillwächter / vel qui cum admonitione horarum ſpatia exclamando aperiunt, & appellantur Ruff-Wächter.

V.

24 Tertii generis (iis ſcilicet in locis, ubi ſeparatum hoc excubitorum genus introductum) deliguntur Vigiles, qui curam adhibent ne quies civium nocturna per graſſatores, *νυκτικόρρακας*, aſſaſinatores, ſimilisque farinæ nequam turbetur.

25 Cumprimis autem in populoſis urbibus horum excubitorum uſus perneceſſarius eſt. D. Mevius *Comment. ad Jus Lubec. lib. 4. tit. 16. artic. 1. n. 4.* ubi ait, quod excubias nocturnas agere in civitate, maxima pars ſecuritatis publicæ ſit. Tales Pariſiis, Romæ, Neapoli, Venetiis aliisque in locis conſtitutos eſſe novimus, in quibus frequentiſſimè cædes, furta ac latrocinia noctu
26 committuntur. Extra ordinem autem iis in civitatibus, ubi vel occaſione Comitiorum, Electionis, Coronationis Regiæ, aliisq; ſolemnibus, multi homines congregantur, vel ubi turbarum ac ſeditionum periculum ac metus eſt, certus militum numerus ad excubias deputari ſolet.

27 Memorabile ſanè eſt, quod de modernâ Urbe Româ ſcribit Sprenger. *Rom. nov. lib. 1. cap. 2.* de nocte ibi, tàm ſecurò ambulari (ob excubias ſcilicet juſtè diſpoſitas) ut nec minimæ offenſionis quid metuendum ſit: non ut Pariſiis, Neapoli aut Venetiis, furtis vel gladio, vel pugnis ibi ſæviri: ibi mediam noctem, imprimis fervidâ æſtate, quâ nocturno aere levatur æſtus diei, inter cantus

tus & citharæ ſonos citra noxam tranſigi. Quod ſanè de multis Germaniæ longè inferioris notæ urbibus ac oppidulis dici non poteſt. Quæ vociferationes, quæ turbæ, qui tumultus, quæ vulnera, injuriæ, cædes, ac ædium violentæ effractiones & expilationes in nonnullis civitatibus, quæ Academias habent, per noctem videantur ac audiantur, triſtis experientia docet, quibus tamen maliciis coercendis ſæpè efficacia remedia à magiſtratu non opponuntur. 28

VI.

Quod poteſtatem excubitorum attinet, ſciendum, 29
quòd eos, qui petulanter aut criminosè agunt noctu, comprehendere, & ad judicem deducere poſſint, ut de admiſſo rationem reddant, & ad deterrendos alios à ſimili facinore puniti exemplo publico ſint.

Quæritur autem ſi in unâ Urbe diverſæ ſint Jurisdi- 30
ctiones, *Urbana & Academica* vel *Aulica*, an etiam vigilibus urbanis, der Stadt-Wacht / liceat comprehendere aulicæ aut Academicæ jurisdictioni obnoxios, cùm in plateis noctu turbulenta agunt? Affirmamus cum Mevio *d. comment. ad Jus Lub. L. 4. t. 16. a. 1. n. 7.* modò comprehenſi vel ſtatim, vel cùm hoc ſine incommodo fieri non poſſit, illuceſcente die, coram ſuo judice per vigiles ſiſtantur, ut jus in eos dicatur.

Cumprimis reſpici debet Ordinatio excubiarum, 31
die Wacht-Ordnung / & Statutum vel pactum inter civitatem & Academiam initum, quale inter Senatum Academicum & Urbanum Roſtochienſem eſſe dicitur Cothman. *Reſp. Acad. 36. n. 59. & ſeqq.*

Accidit etiam, vigiles acceptâ pecuniâ vel munu- 32
 ſculo

ſculo graſſationibus nocturnis quandoque connivere, vel comprehenſos ſine pœnâ dimittere, quo caſu tales vigiles ſeverè puniendi, carcere ſc. aut mulctâ.

33 Jure Lubecenſi cautum, ut talis excubitor decem thaleris & culeo vini mulctetur, aut poſt annuum carcerem relegatione plectatur.

VII.

34 Quæritur autem, quâ pœnâ adficiendi, qui vigiles nocturnos pulſant aut nullâ datâ cauſsâ, malitiosè vulnerant? Reſp. tales, tanquam vis publicæ reos pro modo admiſſi, arbitrariè, carcere, relegatione, fuſtigatione aut manus amputatione plectendos eſſe. Decian. *tract. Crim. lib. 8. cap. 18. n. 9.* Carpz. *P. 4. Conſt. 13. def. 5.*

35 Ulterius quæritur: Si vigil in nocturnum graſſatorem incidens, eum occiderit, an ordinariâ pœnâ L. Corneliæ de Sicariis plectendus ſit? Reſp. omnes circumſtantias facinoris probè inſpici ac ponderari debere; an nocturnus graſſator telo fuerit munitus; an vigiles re aut verbis laceſſiverit; an in conflictu cœdes facta fuerit &c. Regulariter autem quæſtio neganda videtur, arg. eorum, quæ Jura Romana de nocturno fure tradunt: & quòd Vigiles in re licitâ verſantes, non malitioſè graſſatorem occidiſſe præſumantur.

CAPUT IV.
DE PERSONIS, QUÆ ONUS EXCUBIARUM CIVITATIS SUSTINERE TENENTUR.

Sum-

SUMMARIA.

Munus excubiarum ab omnibus, qui cives ſunt, ſubeundum. n. 1.
Civis quodammodo ratione munerum hypothecatus. n. 3.
Excubiarum onus non rem ſed perſonam adficit. n. 6.
Forenſes non tenentur ad excubias. n. 8. nec advenæ; num. 9.
Limitatio. n. 11. & 12.
An Statuto vel conſuetudine forenſes ad excubiarum munus obligentur? n. 13. & ſeqq.
Affirmativa defenditur. n. 17. & ſeqq.
Quid juris ſi pro opera collecta exigatur? n. 21.
An cives ipſi excubias agere debeant? n. 23. & ſeqq. Diſting. ibid.
De collectâ excubiarum, Wachtgeld. *n. 24. & ſeqq.*
De domo deſerta collecta excubiarum non præſtatur. n. 30.
Quando duo tecta pro unâ domo cenſenda? n. 33.
An ſuburbani teneantur ad excubias urbis? num. 35. & ſeqq.
In materiâ excubiarum ſtatuta cumprimis & conſuetudines cujusq; loci inſpici debent. n. 41.
Statutorum autoritas & effectus in his rebus. n. ult.

I.

MUnus excubiarum haut dubiè ab omnibus ſubeundum eſt, qui cives ſunt, die Bürger ſind / und bürgerliche Nahrung treiben / niſi ſpecialiter exemtionem probent, de quâ exemtione ſeorſim infrà agetur. 1
Nec enim propriè civis & ſubditus dicitur, nec privilegiis civitatis utitur, qui onera non ſuſtinet. *l. 1. §. 1. l. Impera-* 2

peratores 38. §. *1. ad Municip.* Gail. *2. obſ. 36. n. 8. & obſ. 52.*
3 *n. 15. ſeq.* Honded. *conſ. 5. n. 2.* adeò ut civis natus patriæ
quodammodo ratione munerum hypothecatus videa-
tur. Cephal. *conſ. 451. n. 126.* Ziegler. §. *Civitas limit.*
4 *n. 43.* Præcipua autem opera Civitatenſium conſiſtit in
civitatis cuſtodiâ, excubiis, munitione & defenſione.
Nehem. *cap. 4. in fin.* Erhard. *de oper. ruſtic. concl. 11.*
Knipſchild. *de jurib. ac privileg. civit. Imperial. lib. 6. cap.*
5 *3. num* 4. Civis enim eſt qui civitatem diligit, ac bo-
nos omnes ſalvos & incolumes deſiderat. Cicer. *in Va-*
6 *tic. & Lib. 1. offic. paſſim.* Nec intereſt, an civis do-
7 mum propriam poſſideat, an alienam. Cùm enim ex-
cubiæ onus perſonale ſint, perſonam ipſam non res ad-
ficit. *vid. Baldus h. cap. n. allegatus.*

II.

8 Hinc colligitur, quòd, qui cives non ſunt, nec ex-
biarum onus ſuſcipere teneantur, ut ſunt 1. *forenſes*, quos
cuſtodia portarum non decet. Mund. *Tr. de muner. & ho-*
nor. cap. 1. n. 199.
9 2. Advenæ, incolæ & inquilini, ſive qui conductitias
ædes inhabitant, Haußgenoſſen / und die nur miet-
weiſſe in Bürger-Häußern wohnen / *l. 6.* §. *ult. de mu-*
ner. & honor. Boer. *deciſ. 217. n.* 7. Carpzov. *Conſtit. 51.*
10 *def. 4.* Cùm enim illi quotannis certum quid, quod
vulgò Schutzgeld vocant, Magiſtratui penſitare tene-
antur, nec juribus ac privilegiis civitatis gaudeant, civi-
11 libus etiam oneribus gravandi non ſunt. Limitatur
tamen hæc ſententia, 1. ſi ſtatuto aliud cautum ſit; quod
ſine dubio ſubſiſtit. Mev. *d. l. n. 8.* ubi ait, quod Lubecæ & in
aliis civitatibus proprio utens igne welcher eigen Feuer

und

und Rauch hält/ cogatur jura civitatis petere, aut nihilominus eum quoad onera ejus loco habeatur. *Jus Lubec. art. 2. t. 2. lib. 1.* quod requirit, ut omnes incolæ, qui etiam à cœteris civibus in ædes recipiuntur, hoc munere fungantur. 2. In caſu neceſſitatis, quo omnes 12
ac ſinguli, nec privilegiatis exceptis, civitatem defendere, & pro eâ excubias agere tenentur.

III.

Quæritur autem: an ſtatuto vel conſuetudine in- 13
duci poſſit, ut forenſibus in loco rei vel domus ſitæ onus perſonale, vel collecta pro onere perſonali indicatur? Iniquum hoc & irrationabile cenſet Natta. *conſ.* 14
155. n. 12. & conſ. 447. n. 4. & 16. eò, quòd perſonæ non ſint ſubjectæ, in quo Statuentes jurisdictionē ſuam exercere poſſint: non enim poſſumus dicere, quòd in onere perſonali irrogando habita fuerit conſideratio ad rem, ſed ad perſonam tantùm. Quod ex eo relucet; quia ad talia onera perſonalia tenentur hi etiam, qui nihil posſident in territorio. Bald. *in l. un. col. 6. verſ. ſimile dico. C. de ſent. quæ pro eo quod inter.* ubi loquitur in eo, qui ceſſit bonis & vult quod debeat munera perſonalia, ſicut excubare & cuſtodire caſtrum vigiliis nocturnis &c.

Præterea iniquum videtur, forenſes ſubire onera 15
perſonalia in loco ubi poſſident, cùm tamen ipſi onera perſonalia ſubeant in civitate, in quâ degunt, laremque fortunarum ſuarum fovent. Unde duobus in locis eadem onera ſubire, non permittitur Caſp Klock. *de contrib. cap. 11. n. 15. & ſeq.* Præterea impoſſibile videtur, quod ali- 16
quis duobus locis continuò ſuſtineat onera perſonalia,

cùm

cùm perſona dividi nequeat, & idem homo non poſſit duobus locis uno tempore adeſſe. Klock. *d. tr. c. 16. num. 200.*

17 Verùm enim verò Statutum tale contra eos, qui in Caſtro velicitate domus habent, in quibus habitant, quando volunt, & in eis ſe recipiunt tempore belli, & frumentum important, non eſt iniquum, ſed ſubſiſtit.

18 Hi enim forenſes, cùm ex cuſtodià ſentiant commodum propter domos & frumenta, quæ ibi recondunt, tenentur ad onus cuſtodiæ diurnæ & nocturnæ, ut reſpondit Calderinus *conſ. 6. ſub tit. de cenſib.* quem ſequitur Klock. *d. tr. c. 16. n. 205. & c. 13. n 36.*

19 Nec obſtat, quod quis in duobus locis ſimul non poſſit perſonalem operam v g cuſtodiæ, præſtare; permittitur enim vel operam iſtam excubiarum certo pretio, quod dicitur Wachtgeld/Wächtergeld/ redimere,

20 vel per alium, v.g. inquilinum eam exhibere. Et ejusmodi Statuta paſſim exſtare meminimus, quæ volunt, **do einer Hauß und Güter in einer Stadt beſeſſe/ und ſolche nicht ſelber bewohnet/ er durch eine andere Perſon Frohn und Wache von denſelben verrichten müſſe.**

21 Quid verò, ſi, ceſſante Statuto, loco muneris merè perſonalis, v g. cuſtodiæ, collecta indicta ſit, anne et-

22 iam hæc forenſes adſtringit? *Affirm.* ſi ratio oneris reſpiciat etiam forenſes, puta, ſi onus cuſtodiæ non ſit ordinarium & ſolitum, ſed publicam utilitatem & neceſſitatem concernat. Scilicet, ſemper origo & cauſſa collectæ inveſtigari debet, ita, ut qui liber eſt à cauſſa, etiam ab effectu liber eſſe dignoſcatur. Klock. *d. tr. c. 2. n. 29.*

n. 29. & cap. 17. n. 195. ubi allegat Surdum *deciſ. 275. n. 8.* Roſenthal. *de feud. concl. 7.* Alphonſ. de Azeved. *ad Conſtit. Hiſpan. L. 7. tit. 9. L. 5. n. 2.*

IV.

Quæritur autem; an cives ipſi excubias agere debeant, an verò operam iſtam pecuniâ redimere poſſint? 23
Et videtur primò diſtinguendum eſſe inter *excubias ordinarias* & *extraordinarias*. Ordinariæ redimi poſſunt pecuniâ certâ, quam Wacht- vel Wächtergeld vulgò vocant: niſi ſtatutum perſonalem cuſtodiam Civium exigat. Eſt autem collecta excubiarum, das Wachtgeld/ multis in civitatibus uſitata. Cùm enim nec ſemper expediat tam civitati, quàm ipſis civibus hos iſtas excubias agere, præſertim ſi periculum id non exigat, aliquando verò cùm præſentes excubare debeant, emaneant, conſtitutum eſt, ut certa pecunia ab unoquovis ſolvatur Reip. undè excubitores alantur, & ſecuritatis remedia procurentur. Mev. *d. loc. n. 5.* 24 25 26

Quod verò extraordinarias excubias attinet, quæ tempore neceſſitatis, v.g. belli, imminente vel obſidente hoſte, conſtituuntur, eas regulariter pecuniâ redimere non licet, ſondern es muß Mann vor Mann uf die Wacht ziehen. Neque enim pecuniarum collatione, ſed hominum labore ac fortitudine, portæ ac muri Civitatum contra vim & irruptionem hoſtilem defenduntur, cumprimis durante obſidione civitatis, Zeit wären der Belägerung. 27 28

Cœterum, cùm collecta excubiarum inhabitatoribus ratione ædium vel habitationis imponi ſoleat, quæritur I. ſi plures in ædibus habitent, an ſingu- 29

C lis

lis collecta ea incumbat? Affirm. propterea, quòd mu-
nus excubiarum perſonale ſit. *l. munerum 8. §. 10. de mun.*
& honor. l. ſed & 8. §. 4. de excuſ. mun. Mev. *d. l. n. 5.*

30 Quæritur 2. ſi domus deſerta ſit, & inhabitatore
vacua, wenn das Hauß wüſte und öde ſtehet? Nihil eo
nomine deberi ait Mevius *d. l.* ob rationem jam alla-
tam.

31 Quæritur 3 ſi civis unus duas ædes tanquam unam
inhabitet, an collectam excubiarum, tanquam ex unâ
ſolvat? Affirmat Mevius *d. l* modò facultas ex binis ædi-
32 bus unam faciendi, publicè permiſſa ſit. Poteſt enim
Magiſtratus ex juſtâ cauſsâ prohibere, ne vicinæ ædes
ſeparatæ in unam conjungantur, vel ſalvo Reip jure per-
mittere, ſub cautione tamen ſeu repromiſſione, quòd
tanquam pro duabus onera, (cumprimis realia) ſubire
33 vellet. Quando autem duo tecta pro unâ vel duabus do-
mibus haberi debeant, eleganter docet Mevius *d. l. n.*
13. & ſeqq. ubi ait principium dijudicationis eſſe deſti-
nationem & uſum patrisfamilias, quem una janua vel
porta, eadem architectura, ſub eodem modo & in iis-
34 dem confinibus arguat. In dubio autem duas potius
domus judicari debere quàm unam, allegans Surdum
conſ. 207. n. 6. Maſcard. *de probat. concl. 1174. num. 38.*
& 45.

V.

35 Præterea quæritur, an Cives in ſuburbiis habitantes, die
Vorſtädter dicti, teneantur in portis civitatis excubias
agere? Aliquando de eo dubitatum fuiſſe meminimus,
propterea, quod ſuburbanorum civium domus non in-
tra ſed extra mœnia civitatis ſint ſitæ, ac ſecuritate

com-

communi cum reliquorum civium ædibus non gaudeant. Verùm, cùm ſuburbia iisdem cum civibus intra 36 muros habitantibus, juribus ac privilegiis gaudeant; æquum etiam eſt, hoc præſuppoſito, ut æqualia onera ferant, cumprimis ſi neceſſitas, v. g. periculi belli, excubias efflagitet. Accedit & hoc, quòd tempore belli, ſuburbici 37 cum frumento & ſuppellectile ſoleant in urbem fugere, & ſecuritatem in ea quærere.

Quid verò, ſi ſuburbia ſint muris cincta, qui & ipſi 38 cuſtodiam exigunt? Hoc caſu ab excubiis portarum civitatis in ſuburbiis habitantes excuſandi ſunt. Neque enim duplici onere quis gravandus eſt.

In caſu tamen extremæ neceſſitatis, v. g. arcendi 39 hoſtis gratia, Magiſtratus ſuburbanis civibus injungere poteſt, ut ſuburbium vel domos ſuas deſerant, ac ſeſe cum familiâ ac bonis in civitatem recipiant, eamque contra vim hoſtilem defendere laborent. Nec novum eſt, ſuburbia tempore belli ratione defenſionis ſic exigente, planè deſtrui.

Ulterius quæritur: Si in ſuburbiis habitantes 40 ſub jurisdictione Magiſtratus urbani non ſint, nec communi cum civibus jure fruantur, an excubiarum munus in civitate ſuſcipere teneantur? Negandum videtur, cùm hoc caſu civium reſpectu pro extraneis ac peregrinis habeantur.

Cùm verò tempore belli ac neceſſitatis nec foren- 41 ſes ab excubiis civitatis vel caſtri ſint immunes, quando in eô cum bonis ſuis ſecuritatem quærunt, idem de his dicendum videtur.

Id autem generaliter tenendum, in hâc excubia- 42

rum

rum materie cumprimis Statuta ac conſuetudines loco-
43 rum inſpici ac obſervari debere; Statutum enim, velut Regina Civitatis civibus facienda & non facienda præſcribit ac ordinat: onera civibus imponit, tollit, auget, minuit.

Caput V.

DE HIS, QUI AB ONERE EXCUBIARUM IMMUNES.

Summaria.

Munera ad Reip. tutelam, decus ac robur pertinent. num. 1.
Munera non omnibus in Rep. æquè conveniunt. n. 2.
Regula circa immunitatem excubiarum tenenda. n. 3.
Immunes ab excubiarum onere ſunt Clerici. n. 4.
Doctores, Scholarum Magiſtri, Advocati, literati. n. 5.
Nobiles, Conſules, Senatores. n. 6. 7.
Privilegiatorum liberi ac viduæ. n. 8.
Qui in ædibus privilegiatis habitant. n. 10.
Reſtrictio. num. 11. & ſeq.

I.

1 Munera ad Reip. & ſingulorum in Rep. viventium tutelam, decus & robur pertinere, in confeſſo eſt apud omnes. vid. P. Greg. Tholoſ. *Part. 1. ſyntagm. lib. 3. c. 2. n. 2. & ſeqq.* quapropter ab iis regulariter nemo ex-
2 cuſandus eſt. *t. t. C. de immun. nemin. conced.* Cùm verò munera quædam ejusmodi generis ſint, ut omnibus in

in Rep. viventibus non conveniant, ac jure meritoque
nonnulli cives ab iis eximantur, indè immunitatis certa
jura ac privilegia enata ſunt.

II.

Quod verò excubiarum munus vel operas attinet, 3
de iis hæc Regula tenenda: *Quicunque in præſtantioribus*
muneribus Reip. aut Principis obeundis occupati ſunt, illi
meritò à ſordidis (inter quæ excubiarum onus refertur)
excuſantur. l.12. C. de excuſ. mun. l.4. C. de dignit. licet
locus iſtius pecunia, (quæ Wächtergeld dicitur) ſolva-
tur. Petr. Heig. *lib.1. quaſt.17. n.25. & ſeqq.*

Tales autem perſonæ ſunt 1. Clerici & Eccleſiaſti- 4
cæ perſonæ. *l.6. C. de Epiſc. & Cleric.* vid. D. Tabor. *de*
metat. part.3. c.2. artic.1.

2. Conſiliarii Principum, Scholarum Doctores & 5
Magiſtri, Advocati, omnesq; literati. *l.11. C. de Aſſeſſor. l.6.*
l.11. C. de Prof. & Medic. l.5. l.6. l.17. P.2. C. de Advoc. di-
verſ. jud. Paul. Chriſtinæ *tom.5. deciſ.49. n.21.* Mund. *de*
muner. & honor. cap.1. n.195. & n.196. ait. Certè ſtulti
& ridiculi, & ut contra propria commoda laborantes,
audiendi non eſſent literati, *l. ſi pater 4. C. de ſponſal.*
Coraſ. *in l. qui liberos 19. §.7. n.88. de R.N.* ſi contra ſua in
corpore juris clauſa, eoque firmiora privilegia, *gloſſ. in*
Proœm. Clement. verb. de cætero. Caſp. Anton. Teſſaur.
deciſ.93. n.2. & deciſ.99. n.6. Tapia. *in l. fin. part.2. c.6.*
n.21. de Conſt. Princ. & libertatem ſuam, contra quam ne-
que præſcriptio incipit, neque procedit, neque deſtruit,
neq; impletur, neque mille millium annorum curriculo
firmatur aut convaleſcit, *Auth. habita. ubi Dd. C. ne fil.*
pro patre. Cothman. *conſ. Acad.1. n.406. & ſeqq.* tàm ſor-
didis excubiarum & civitatis aut portarum cuſtodiæ, &

ſimilibus perſonalibus oneribus, ſe adſtringi paterentur, & maleferiatorum quorumdam ludibrio & ſtultæ voluntati ſeſe ſubjicerent.

6 3. Nobiles. Mund. *d. cap. n. 195. & ſeq. arg. l. 9. §. 1. de mun. l. 7. C. de jur. immun.*

7 4. Conſules, Senatores & Decuriones. *l. 4. l. 5. l. 14. C. de dignit. l. 21 C. de decur.*

8 5. Privilegiatorum lege vel conſuetudine viduæ & liberi, quousque conditionem viduitatis & fori non mutant. *l. Medicos. ibi: una cum uxoribus & liberis. C. de Prof. & Medic. l. quoties C. de privil. Scholar. lib. 12.* Latè Cothman. *Reſponſ Acad. 15. n 27. & ſeqq.* & Caſp Klock, *de contribut. cap. 15. n. 32. & ſeqq.*

9 6. Qui privilegium immunitatis à Principe conceſſum habent. Dubium enim nullum eſt, Principem ex juſtâ cauſsâ (quod in dubio præſumendum) certas perſonas ab onere excubiarum eximere poſſe.

10 7. Qui in ædibus privilegiatis ſeu exemtis habitant, **die in Freyhäuſſern / ſo in ſpecie Frohn- und**
11 **Wachfrey ſeyn / ſitzen.** Quod tamen cum hâc declaratione accipiendum, ſi non in iis civiles negotiationes exerceant, **wann ſie nicht bürgerliche Nahrung / als Brauen / Schencken und dergleichen / treiben.**

12 Æquum enim eſt, ut illi commoda quærendo incommoda ſimul ſubeant. *l. 10. de R J.* & differt multum exemtio domus ab urbanâ jurisdictione & immunitas ab oneribus negotiationis. Nec illam impetrans hanc obtinet. Qui talem in domo ſuſcipit, eam quoad artem exercitam ſtatutis civilibus ſubmittit. Vid. D. Me-
13 vius *part. 3. deciſ. 321.* Nonnullibi etiam Miniſtri Principum

cipum ac poſſeſſores ædium exemtarum excubiarum onus ſuſtinere coguntur, ſi in eas inquilinos recipiant, à quibus commoda percipiunt.

CAPUT VI.

DE EXCUBIIS CASTRORUM, von der Schloß- und Burgwache.

SUMMARIA.

Uſu recepta cuſtodia caſtrorum à ſubditis præſtanda n. 1.
An ſubditi de jure teneantur Dominorum caſtra & arces cuſtodire? Negativa defenditur. n. 3. *& ſeqq.*
Limitatio. I. n. 5. *Præjudicium. n.* 8.
Magiſtratus inſolitas operas à ſubditis non exigant. n. 9.
Limit. II. n. 11. *Limit. III. n.* 12.
Ampliatio. n. 15.
An ſubditi omnia dominorum caſtra cuſtodire debeant? n. 16.
An Domini teneantur ſubditis excubitoribus victum exhibere? n. 19. 20.

I.

USu receptum eſt, à ſubditis Dominorum caſtra, arces & Palatia cuſtodiri. Undè quæritur: An ſubditi regulariter in Caſtro domini vigilare, & excubias agere ſint obſtricti? Hæc quæſtio, notante Beſoldo *Theſaur pract.* 2. verb. wachen/ agitata *in cauſſa* Pappenheimb *contra* Elgau/ ubi dominus jura magiſtratus allegavit, & vigore ejus hoc jus ſibi competere adſeruit. Videtur autem quæſtio regulariter *de jure* neganda, cùm nulli- 1 2 3

nullibi quidquam de hoc cuſtodiæ onere & operæ ſpecie conſtitutum, aut generali conſuetudine introductum reperiatur. *arg. l. un. C. ne operæ à Colleg. exig. lib.X. l. 1. & l. 2. C. ne ruſtici ad obſeq. evoc. ibiq. Dd. in comment. Lib. XI.* Maul. *de homag. tit. 4. n. 9.* Jacob. de S. Georg. *de homag. n. 66.* Sixtin. *de Regal. lib. 2. c. 13. n. 69.* Parcian. *lib. 2. de prob. c. 37. n. 51.* Berlich *part. 2. concl. 64. n. 1.* Carpzov. *Pract. For. P. 2. Conſt. 51. def. 1. n. 1.* quos ſequuntur cum allegatis Dav. Mevius *in comment. ad Jus Lubec. lib. 3. tit. 6. art. 16. n. 4.* Joh. Franc. Balthaſar. *diſſert. de oper. ſubdit. cap. 11. verſ. ulterius quæritur.* Dn. & Amic. Myler. *de Princip. ac Stat. Imperii Part. 2. cap. 78. §. 4.* ubi ex Fr. de Amaya *ad d. l. un. C. ne ruſtic. ad obſeq. n.*
4 *17.* addit, Legibus quoque Hiſpaniæ Baronibus Regni id denegatum eſſe. Atque ita pronunciatum in Camerâ, ait Beſoldus. *d. l.* ex Rutger. Ruland. *deciſ. jur. controverſ. quæſt. 23.*

5 Limitatur autem hæc ſententia negativa 1. Si legitimâ ac firmâ conſuetudine introductum ſit, ſubditos Caſtrum vel Palatium Domini cuſtodire. Ejusmodi enim conſuetudini meritò inhærendum. Berlich. & Carpz *dd.*
6 *loc.* Beſold. *d. l.* Talis conſuetudo heîc loci viget, cujus vigore ruſtici quæſturæ Rudelſtadenſis in Caſtro, quod ordinaria Reſidentia perilluſtrium Comitum Schvvarzburgenſium lineæ Rudelſtadianæ, nocturnam ac diurnam cuſtodiam præſtare ſunt adſtricti.

7 Ejusmodi autem conſuetudo, ſi à ſubditis negetur, legitimè probanda eſt, quippe quòd ſit contra jus commune, ac odioſa. Vid Merckelbach apud Klock. *vol. 1.*
8 *conſ. 26. n. 29.* Et aliàs operarum novarum poſſeſſio &

ſervi-

ſervitia indebita per Dominorum impreſſionem & vim extorta eſſe præſumuntur. Molin. *in Conſuet. Pariſ. tit. 2. §. 76. n. 16. & ſeqq.* Maſcard. *concl. 1308. & cum allegatis* Klock. *de contribut. cap. 2. num. 44.* Rectè etiam cum Dd. *ex l. ſi qui 2. C. ne Ruſticani ad ullum obſeq.* colligit D. Brunneman *in d. l.* Magiſtratum ne quidem à volentibus ſubditis inſolitas operas exigere, nec ſubditum, niſi cum proteſtatione exhibere debere, quia hæc in præjudicium poſteritatis pedetentim vergere ſolent. Sed hæc hodiè communiter à Dominis jurisdictionalibus malè obſervantur, qui plerumq; ſubditorum æquiſſimas proteſtationes iniquisſimè ferunt, eosque juſtitiam implorantes non favore ſed odio perſequuntur. O tempora! O mores! 9 10

Limitatur II. ſi pactum inter Dominum ac ſubditos de cuſtodiâ Caſtrorum præſtandâ, initum ſit. Petra *de poteſt. Princip. cap. 6. num. 37.* Ruland. *deciſ. jur. controv. quæſt. 23.* Et conventionem legitimum adquirendarum operarum modum eſſe, poſt alios docet Maul. *d. tr. tit. 4. n. 2.* 11

Limitatur III. ſi ſubſit neceſſitas, ut tempore belli, vel imminentis periculi proditionis, diffidationis, incendiariorum, graſſatorum &c. Subditi namque ex juramento fidelitatis obſtricti ſunt Dominum jurisdictionis ejusque bona defendere. Boer. *deciſ. 212. & tr. de cuſtod. clav. n. 2. & ſeqq.* Sixtin. *d. l. c. 13. n. 69.* Hering. *de jure Burgor. n. 684.* Klock. *de contrib. c. 3. n. 10.* Balthaſ. *d. tr. c. 11. pag. 288.* ubi in terminis periculi incendii adducit Jus Provinc. Bavar. *tit. 22. art. 6.* Ziegl. *ad Praxin Calvol. §. nobiles. n. 105.* Carpzov. *d. def. 1. n. 7.* D. Myler. *d. cap. §. 3.* ubi ait, ex jure ſequelæ fluere jus Excubiarum, quod ſci- 12 13

 licet

licet ſubditi ad cuſtodiendum arces, & excubiarum onus
14 ſubeundum obligati ſint. Ubi monendum, quod excubiarum operæ à ſubditis exigantur vel jure ſuperioritatis, vel vi jurisdictionis & meri Imperii. Undè privatus domum vel arcem fortè ſub jurisdictione ſui Domini poſſidens ipſemet ſuis ſumptibus illam cuſtodire tenetur. Boer. *d. dec. n. 2. & 9.* Berl. *concl. 64. n. 16.* Carpzov. *def. 2. n. 1.* Operæ enim regulariter domino jurisdictionis debentur. Gail. *de arreſt. c. 10. n. 12.*

15 Ampliatur hæc ſententia, licet dominus jurisdictionalis diffidationis vel periculi cauſſam dederit. Berlich. *P. 2. concl. 64. n. 9.* & Carpzov. *dd. loc.*

II.

16 Quæritur autem, an ſubditi omnia domini caſtra, etiam in aliis territoriis ſita cuſtodire teneantur? Reſp. ea ſolummodò cuſtodiri debere, in quibus antehac excubiæ fieri ſolitæ ſunt. Boer. *d. dec. n. 18.* Carpzov. *d. def. n. 2.* conſuetudo namque hæc ſtrictiſſimè accipienda.
17 Nec aliud dicendum videtur, ſi periculum belli aut incendiorum immineat. Subditi namque alicujus caſtri, oppidi vel pagi domino tantummodo reſpectu illius caſtri, oppidi aut pagi ſunt & dicuntur ſubditi, ipſique domino vel promiſſionem fidelitatis intuitu ac ratione jurisdictionis in ſuas poſſeſſiones competentis præſtant, conſequenter nō tenentur ad ſervitia & excubias alterius loci ac jurisdictionis, cujus reſpectu non ſunt ſubditi. Balthaſ. *d. tr. c. 11. p. 295. & reſol. pract. part. 2. tit. 9. reſol. 1. n. 10.* Contrarium ſtatuit poſt Berlich Carpz. *d. def. 2. n. 5.* Conſuetudo tamen ac obſervantia in hâc operarum materiâ cumprimis reſpicienda videtur.

Illud

Illud autem extra controverſiam eſt, ſubditos per dominum non poſſe alii cedi, ut ejus caſtra tempore belli vel neceſſitatis cuſtodiant. Boer. *d. dec. n.* 1. 18

Quæritur autem, an domini teneantur ſubditis pro arcis cuſtodia excubantibus victum competentem exhibere? Ajunt Sixtin. *d. l.* Berlich. *d. l.* Carpz. *d. Conſt. def.* 5. *n.* 1. ubi vi peculiaris Conſtitutionis, ait, in Saxoniâ ruſticis excubias agentibus, panem & caſeum pro victu quotidiano præſtari. Balthaſ. *d. c.* 11. *in fin.* D. Myler. *d. c.* §. 5. Nobis videtur quæſtionem hanc potiùs ex uſu & obſervantiâ, quam jure decidi debere. Quibusdam in locis ſuis ſumptibus cuſtodiam ſubditi præſtant. Heic loci cuſtodiæ Caſtri operam certâ pecuniâ ſubditi redemère, quâ vigil perpetuus alitur. 19 20 21

Caput VII.

DE EXCUBIIS APUD ILLUSTRES PERSONAS DEFUNCTAS PRÆSTANDIS.

Summaria.

Corpora mortuorum illuſtrium cuſtodiri ſolent. n. 1.
Quinam ad ejusmodi excubias vocentur? n. 2.
Numerus excubitorum arbitrarius. n. 4.
Conſuetudo hîc ſpectanda. n. 6.
Sepulcrales excubiæ quæ? n. 7. *&* 8.

I.

MOris eſt, Regum, Principum, Comitum aliarumque 1

 illu-

illuſtrium perſonarum corpora, poſt mortem in Palatiis
ſuis, usque ad tempus ſepulturæ, cujus ſolennitas inter-
dum per multas hebdomadas aut menſes differtur, cuſto-
diri, es werden gemeiniglich Königliche/ Fürſtliche ꝛc.
2 Leichen Tag und Nachts bewacht. Ad excubias autem
hoc in caſu vocantur Vaſalli, miniſtri aulici, interdum
3 ex civibus honoratiores adhibentur. Hi alternatim
dies ac noctes excubias agunt.

4 Numerus autem cuſtodum arbitrarius eſt, quippe
quatuor, ſex, octo, decem vel plures excubare ſolent.
5 Eis in aulâ victus præſtatur, & interdum finitis excubiis,
6 veſtes lugubres & honoraria. Hoc autem excubiarum
genus juxta cujusque loci conſuetudinem regulari de-
bet, quippe quæ in hiſce ac ſimilibus rebus maximè va-
riare ſolet.

II.

7 Sepulcrales autem Principum excubiæ ferè igno-
rantur, quarum exemplum in ſacris, (*Matth. 27.*) legitur,
cùm Judæi Pilatum rogarent, ut certis hominibus ſe-
pulcrum Salvatoris Chriſti cuſtodiri juberet, ne, ut malè
verebantur, diſcipuli ejus corpus, in fidem Reſurrectio-
nis factæ, transportarent.

8 Nonnunquam etiam ſepulcrales ejusmodi cuſto-
diæ adhuc hodiè inſtituuntur, quando ſcilicet me-
tuitur, ne ſepultum corpus (ut quandoque fit) effoſſum
aliò transferatur, quando ſcilicet ſuper jurisdictione lo-
ci, in quo corpus ſepultum, cum vicino lis & controver-
ſia eſt

9 Cœterùm de excubiis nocturnis ad monumenta
Martyrum & aliorum defunctorum conſtitutis, vid.
Cruſ,

Cruſ. *Tr. de nocturnis officiis. c. 23.* Euſeb. *Hiſtor. Eccleſ. lib. 6. c. 33.*

Caput VIII.

DE CUSTODIA HOMINUM OCCISORUM.

Summaria.

Cadaverum ſubterratio meri eſt Imperii. n. 1.
Cadavera hominum transferre non licet ſine conſenſu domini jurisdictionalis. n. 4.
Cadaverum inventio & viſio arguit jurisdictionem. n. 5. & 6.
Cuſtodes quandoque apponuntur occiſis vel mortuis. num. 7.
Quandoque corpora ſepulta effodiuntur. n. 9.
Cujus ſumptibus cuſtodia mortuorum fiat? n. 10.
Conſuetudinis vis & autoritas in hâc re. n. 11.
Ejus abuſus & Tyrannis. n. 12.
Transvectio & ſubterratio cadaverum cujus impenſis fiat? n. 13.

I.

Cadaverum occiſorum ſubterrationes, die Uffheb- und Begrabung der entleibten Cörper/ ex generali Germaniæ conſuetudine, actum meri imperii importare, alſo daß ſie auch unter die vier hohe Centh und Fraiſch Fälle gerechnet werden/ omnibus conſtat. Et teſt ntur id cauſſæ plurimæ Mandatorum in Camerâ Imperiali ſuper conſtitutione pignorationis eorundem nomine impetratorum. Thom. Merckelbach, *apud Klock. vol.* 1

2 *vol. 1. conſil. 10. n. 475.* ubi *n. 476.* addit, quòd hæc con-
ſuetudo videatur nata ex *L. 3.* §. *quibus tamen: ff. de Se-
pulcr. violat.* ubi Ulpianus refert, D. Marcum decreviſſe,
nullam pœnam meruiſſe eos, qui corpus in itinere defun-
cti per vicos & oppidum transvexerunt: quamvis talia
fieri ſine permiſſu eorum, quibus permittendi jus eſt,
3 non debeant, & ibi not gloſſ. *in verb. eorum*: ejusmodi
permiſſum penes ſummum Principem, Imperatorem,
4 (hodiè penes Dominum territorialem) conſiſtere. Et
ad transferendum corpus per territorium exigit etiam
licentiam præſidis Provinciæ Fr. Marcus *deciſ. 1084. n. 9.
& ſeqq.* P. Gregor. *Syntag. jur. univ. lib. 2. c. 14. n. 2.* ubi
ait: quòd non liceat transferre ſepultos ſine auctoritate
ſuperioris. Beſold. *theſ. pract. verb.* Durchführung der
Verſtorbenen / ubi ſcribit: Mortuum per alterius terri-
torium poſt nudam denunciationem transportari poſ-
ſe; cùm aliud ſit transportare defunctum, & ducere ca-
ptivum. Hoc vim habere, & actum quendam jurisdi-
ctionalem recipere, illud nullâ planè ratione.

II.

5 Cœterùm cadaverum inventiones & viſiones, quæ
fiunt de mandato Principum territorii, ubi patratum
fuit delictum, vel judicis maleficiorum cum loci confini-
bus, vulneribus & cœteris à ſcribentibus requiſitis ad in-
quirendum poſtea delinquentes, arguere quaſi poſſeſſio-
nem jurisdictionis, reſpondet Burſatus, *conſil. 235. n. 29.*
quem refert Merckelbach. *d. l. n. 478.*

6 Non tantùm autem translatio ac ſubterratio occi-
ſorum, ſed & quorumcunque cadaverum, caſu aliquo
in itinere, aquis vel ſylvis peremtorum; item proprici-
da-

darum, die ſich ſelbſt erhenckt oder ertränckt/ actum jurisdictionalem importat.

III.

Ut autem jurisdictio ſervetur, ac ne, uti quandoque accidit, cadaver à vicino, forte jurisdictionem in loco reperti cadaveris, prætendente, tollatur, cuſtodes ei adponi ſolent, donec in præſentiâ judicis ac Scabinorum, Richter und Schöppen / translatio ac ſubterratio ejus fuerit expedita. Nonnunquam ubi lis ſuper jurisdictione loci metuitur, armati homines cadaveri cuſtodiendo, transferendo ac ſepeliendo adponuntur. Nec inauditum, pro manutenendâ poſſeſſione prætenſæ jurisdictionis, vicinum dominum ſepulta cadavera iterum effodi, ac armatâ manu ad alium locum transferri curare, undè inter vicinos, potentiores cumprimis, ſæpè graviſſimæ lites naſci ſolent. 7 8 9

IV.

Quæritur autem: cujus ſumptibus appoſitio cuſtodum his caſibus fiat? & dicendum videtur, onus ſumptuum incumbere domino jurisdictionis, non ſubditis, nec occiſi aut defuncti heredibus: ratio eſt, quòd cuſtodes principaliter adponantur ob defenſionem ſeu manutentionem jurisdictionis: Eam autem Princeps ex fiſco ſuo defendere debet; quanquam negari non posſit, hodiè de conſuetudine ferè onus hoc ſubditis injungi. Conſuetudo ſcilic uſus ac obſervantia, in materiâ onerum ac impoſitionum cumprimis reſpicitur. Et hæc eſt, quæ ſubditos premit, ſubditorum loculos exhaurit, eos ſervos ac ferè mancipia hodiè reddit. In multis lex tacet, æquitas deficit, ſed conſuetudo 10 11 12 13

do, Tyrannis ubiq; imperat; & quid mirum, quando miſelli ruſtici exactionum conſuetudines, ne novæ introducantur, aut veteres extendantur, maximè timent, ac ne minimum quid voluntariè promittunt.

13 Quod verò transvectionem ac ſubterrationem cadaverum attinet, ea de bonis defunctorum fieri conſuevit; ſi verò nihil in bonis reperiatur, ex fiſco, qui de moribus Germaniæ penes eum, cui criminalis jurisdictio in loco competit, eſſe ſolet, ſumendi.

Caput IX.

DE CUSTODIA INCARCERATORUM ET ARRESTATORUM.

Summaria.

Delinquentes cuſtodiri ſolent. n. 1. quomodo? n. 2.
Ob quam cauſſam? n. 4.
An & in pagis? n. 5.
Cujus ſumptibus carceres cuſtodiantur? n. 6.
Mos hodiernus improbatur. n. 10.
Limitatio. n. 12.
Arreſtans ſuis ſumptibus arreſtatum detinet. n. 14.
& Accuſator reum. n. 15.
Quid Juris Saxon. n. 16.

I.

1 NOn infrequens eſt, arreſtatos aut incarceratos delinquentes, de fugâ aut effractione ſuſpectos, cuſtodiri; honeſtioris autem conditionis homines ob qualitatem

tatem criminis levioris, in Palatio aut Camerâ cuſtodiæ 2
officialium vel militum tradi. Boer. *deciſ. 216. n. 3.* Jul.
Clar. *lib. 5. ſent.* §. *ult. quaſt.* 28. *n.* 3. Quin nulla cuſtodia 3
in civitate, magis frequens ac uſitata eſſe videtur, quàm
Reorum, cùm ſemper fugere præſumantur ac judiciũ elu-
dere velle. Fit autem incarceratio, aut arreſtatio homi- 4
nis vel ob *cauſſam criminalẽ*, vel ob *civilem*, debitum pu-
ta. Ob delictum incarcerati cuſtodiri ſolent per com- 5
mentarienſes, vel carcerarios, unum, duos, tres, vel plu-
res, pro arbitrio judicis. De quorum negligenti cuſtodiâ 6
ac pœnâ vid. *Ord Cr. a. 180.* Carpz. *Pr. Cr. q. 111. n 99. & ſeqq.*
In pagis etiam, ob defectum carceris benè muniti, in 7
domo Sculteti aliove loco publico Rei vinculis & ferra-
mentis ligati à ruſticis cuſtodiuntur. Quæritur autem, 8
cujus ſumptibus delinquentes cuſtodiri debeant? Et
reſpondetur, onus hoc incumbere domino jurisdictio-
nali, qui jus fiſci habet, quemadmodum & is ſumptus
proceſſus & executionis pœnæ ferre debet. Ex da- 9
mnati autem bonis, ſi quæ ſunt, ſumptus iſti, juſtâ eorum
moderatione præcedente, quæ ſæpè negligitur ab offi-
cialibus, refundendi ſunt. Morem autem iſtum, qui 10
alicubi introductus, planè improbamus, quo ſumptus o-
mnes ex bonis Inquiſiti & incarcerati Rei ſumuntur, con-
tra quem tamen ſæpè ſufficientia indicia ad capturam,
carcerem & pœnam non adſunt, ſed qui poſtea planè
innocens reperitur. Certè Inquiſitus onere expenſa- 11
rum prius gravari non debet, quam per ſententiam cri-
minis reus judicatus eſt.

Limitatur autem quæſtio principalis, niſi conſue- 12
tudo ac obſervantia adſit, quæ onus ſumptuum cuſto-

diæ carceris ſubditis injungit, quæ conſuetudo, quamvis
13 nō adeò probanda, multis in locis Thuringiæ obtinet. Adponuntur ſcilicet cuſtodes duo vel plures carceratis, certo pretio à ſubditis ſolvendô, conducti, vel ſubditi ipſi, die Amts-Unterthanen/ illius diſtrictus vel Quæſturæ, in quâ criminoſi incarcerati, per vices cuſtodiæ operam præſtant.
14 Qui verò v. g. ob debitum, vel aliam cauſſam arreſtationem & cuſtodiam perſonæ petit, is eam ſuis ſumptibus præſtare debet. Joh. de Platea *in l. fin. Cod. de erogat. milit. annona.* ubi ſcribit, quòd creditor faciens capi & cuſtodiri ſuum debitorem per nuncios publicos Communitatis, debeat eis ſolvere ſumptus. per *l. Prætor. 4. §. is etiam. & ibi Bald. de edend.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 63. n. 3.* Menoch. *de arb. jud. quæſt. lib. 2. cent. 3. conſ. 228.*
15 Mager. *de Advocat. armat. c. 15. n. 377.* ubi alias quamplurimas autoritates adfert. Idem dicendum videtur de accuſatore, qui v. g. Titium reum criminis homicidii poſtulat, ac requirit, ut is incarceretur, ſi is non habeat,
16 undè vivat. De Jure Saxon. accuſator cautionem præſtat de injuriis ac expenſis refundendis in caſum ſuccumbentiæ. Carpzov. *Pract. Crim. quæſt. 106. n. 39. & ſeqq.*

CAPUT X.
DE CUSTODIA MESSIUM, VINDEMIARUM, HORTORUM, SYLVARUM &c.

Sum-

SUMMARIA.

Cuſtodia meſſium ac vindemiarum neceſſaria. n.1.
Cuſtodes quis alat? n.3.
An cuſtodi liceat furem occidere? n.4.
Diſtinguitur. n.6.
Cuſtodiuntur agrorum fruges contra ferarum greges. num. 9.
An occidere liceat feras fructus agrorum aut vinearum depopulantes? n.10. & ſeq.
Hortorum cuſtodia. n.12.
Sylvæ cumprimis diligentem cuſtodiam deſiderant. n.14.
Cuſtodes ſylvarum Förſter/Forſtknechte *dicti n.16.*
Jus eos adponendi eſt jurisdictionis. n.17.
Lignorum in flumine transvehendorum (des Floßholtzes) *cuſtodia. n. 19. & ſeq.*

I.

Cum maturi agrorum fructus, cumprimis circa meſſis tempora, rapacibus hominum manibus expoſiti ſint, ipſiq; ruricolæ, utpote in demetendis ac colligendis fructibus occupati eos cuſtodire nequeant, paſſim uſu recepta eſt meſſium ac vindemiarum cuſtodia. 1 Hæc à Magiſtratu certis perſonis, quæ Fluhr- oder Feld-Schützen/Feld-Wächter/ Wein-Hüter/ dicuntur, committi ſolet. vid. Ordin. Provinc. Gothana, *P. 2. c.3. tit.27.* 2

Si autem contribuendum eſt pro ſolvendo ſalario vel mercede cuſtodibus meſſium, aut vindemiarum, tunc collecta inponi debet per capita, conſideratâ cauſsâ, iis duntaxat, qui ex cuſtodiâ iſtâ utilitatem percipiunt, ſive exemti ſint, ſive non. Florez Diaz. de Mena. (citatus Klockio *de contrib. cap. 17. n. 240.) quæſt. 21. n. 116. & 119.* 3

II.

4 Quæritur autem: an liceat cuſtodi, furem in agro
5 vel vineâ deprehenſum, occidere? Sæpè triſtia exempla ſclopetô, lapide vel haſtâ interfectorum occurrunt. Quemadmodum ſuperioribus annis Halæ Saxonum ejusmodi caſus accidit, ubi cuſtos civem in amici vineam ſuburbanam ingreſſum, ac uvam decerptam comedentem deprehendens, in furore, non auditâ excuſatione, lapide percutiens, occiderat.

6 Videtur autem diſtinguendum eſſe inter furem nocturnum & diurnum. Illum, ſi quis inclamatum non cognoſcere nec capere potuerit, pro defenſione ſui ipſius, vel fructuum, percutere vel etiam occidere licebit, niſi quandoque ob circumſtantias facti occiſor furis fuſtigationis, relegationis, vel carceris pœnâ plecti debeat. Vid. Ripa *de noct. temp. c. 14. n. 38.* Damhud. *Pract. Crim. c. 78.* Carpzov. *Pr. Crim. q. 32. n. 38.* quos adduxi-
7 mus *Tract. de Jure hortorum* §. 41. Hunc verò minimè; niſi forte armatus cuſtodem invaderet, eique vim in-
8 tentaret. Vid. Carpzov. *d. l.* Aliàs cuſtodi furem pignorare, pignusque ablatum judici offerre licet, quo fur convictus pœnam luat.

III.

9 Præterea noctu cuſtodiri ſolent agrorum fructus contra ferarũ, cervorum puta aprorum &c. greges, ſege-
10 tes, vineas, vel agros depopulantes. Permiſſum autem eſſe volunt das Abſcheuchen / non verò, das Niederfellen. Regner. Sixtin. *de Regal. lib. 2. c. 18. n. 77.* ubi de conſue-
11 tudine Germaniæ loquitur. Jure autem, ſi non conſuetudine, rectè alii licitum eſſe ſtatuunt, nocentes ac

va-

vaſtantes feras interficere. Medic. *de venat. p.1. q.11. n.4.* Mohr. *de venat. P. 1. c.8. n. 22.* Vid. Merckelbach. apud Klock. *vol.1. conſ. 30.* (quod eſt in *Corpore juris Venatorio-Foreſtalis*, proximè à nobis edendo, *part.2 in ord. conſil 3.*) Vid variorum Principum ordinationes, das Abſcheuchen des Wildes betreffende / in dict. Tract. *Part. III.*

IV.

Quemadmodum agrorum, ita & hortorum fru- 12
ctus nonnunquam cuſtodiuntur, & quidem à ſingulis, qui hortos poſſident.

Iis autem in locis, ubi arbores frugiferæ in agris 13
plantatæ ſunt, ut circa tractum Rheni, & alibi vidimus, communes cuſtodes eorum conſtitui ſolent. *Vid. d. Tract. noſtr. de jure Hortor.*

V.

Præterea ſi ulla res eſt, quæ diligentem inſpectio- 14
nem ac cuſtodiam deſiderat, certè ſylvæ ſunt: quanta enim earum neceſſitas ac utilitas, tàm pernicioſa etiam earum eſt devaſtatio. Quapropter ubique ordinatio- 15
nes foreſtales, (Forſt- und Holtz-Ordnungen) habentur, quarum non paucas *in Corpore Juris Venatorio-Foreſtalis, Part. III.* exhibuimus, quibus damna ſylvarum præcaventur, ac data puniuntur.

Solent autem ſylvis cuſtodes apponi, qui ſaltuarii, 16
Förſter / Forſt- oder Holtz-Knechte appellantur. De quorum officio Ordinationes foreſtales conſulendæ.

Jus autem adponendi cuſtodem vel ſaltuarium eſt 17
jurisdictionis Knichen. *de ſuperior. territ. c.3. n.350.*

Nõ tantum enim Princeps, cui Regale jus foreſti com- 18
petit, ſed & Vaſallus deputare poteſt ſaltuarios, ut à trans-

greſſoribus pœnas, ſi damnum datum fuerit, exigant. Lud. Moret. *Reſp. 20. num. 6.* quem refert Knichen. *d. l. num. 362.*

VI.

19 Præterea ſciſſa ligna, das Floß-Holtz / dum in flumine de loco ad locum transportantur, wann geflößet
20 wird / per certos homines cuſtodiri ſolent. Cùm enim ligna periculo ſubtractionis ſubjaceant, periculum illud per appoſitionem cuſtodum, der Floß-Wächter / avertendum, & quidem ſumtibus ejus, qui jus grutiæ, ut vocant, das Floß-Recht exercet. *Vid. Tract. noſtr. de Regal. jure Grutiæ. cap. penult.* (qui jam extat in Corpore juris fluviatici nuper edito, *part. 1.*)

CAPUT XI.

DE QVIBUSDAM EXTRAORDINARIIS EXCUBIARUM GENERIBUS.

SUMMARIA.

Excubiæ extraordinariæ quæ? n. 1.

1. *Nundinarum tempore inſtituuntur. n. 2. &c.*
2. *Inter ſolemnia nuptiarum, ſepulturæ &c. Principis. num. 5.*
3. *Ob metum peſtis in portis conſtituuntur excubiæ. n. 7. & ſeq.*

4. Ob

4. Ob incendiariorum, Zingarorum, diffidatorum metum. n. 9. & ſeq.
5. Ob metum invaſionis hoſtium. n. 11.
6. Ob exortum incendium exſtinguendum. n. 13.
Adducitur Ordinatio Prov. Saxo-Gothana. n. 14.

I.

NOn rarò in Rep. caſûs accidunt, in quibus extra ordinem excubiæ inſtituuntur. 1 Inter extraordinarias 2 autem excubias ſunt I. quæ nundinarum tempore interdiu, in portis civitatis, vel in foro & plateis per noctem habentur. Cùm enim nundinarum cauſsâ multitudo 3 hominum peregrinorum confluere ſoleat, & facile per eos turbæ & tumultus in civitate excitari, furta committi, incendia oriri &c. poſſint, ad præcavendum ejusmodi pericula utile viſum eſt, certos Viros eligi à Magiſtratu, qui dies atque noctes excubent, ac quævis metuenda damna avertere ſtudeant. Hoſce autem vigiles 4 vel Magiſtratus publicâ mercede conducit, vel operam civibus injungit.

II.

II. Quæ inter ſolemnia publica novi adventus, nuptiarum, ſepulturæ &c. Principis inſtituuntur. 5 Ob magnum enim hominum confluxum, qui occaſione harum ſolemnitatum fieri in civitate ſolet, neceſſe eſt, plures cuſtodias inſtitui, ut eò magis tuta ſit civitas, Principis aula & Comitatus. Excubias autem haſce 6 vel cives ipſi, vel milites Principis, vel ruſtici, qui ſunt in delectu, die im Land-Ausſchuß ſeind/agere ſolent, ſuis vel communitatis vel Principis ſumptibus, juxtà cujusque loci uſum & obſervantiam.

III.

7 III. Quæ ob metum peſtis aut contagionis in viciniâ graſſantis, in civitatum portis conſtituuntur. Ita enim non tantùm in Italiâ, Galliâ aliisque Regnis, ſed et-
8 iam in Germaniâ noſtrâ ſervatur. Eliguntur autem in benè conſtitutis Rebuspublicis certi Viri, qui viatores examinant, an è locis contagioſis vel puris adveniant, teſtimonia publica ab iis exigentes. —

IV.

9 IV. Quæ ob metum diffidatorum, incendiariorum, item validorum mendicantium, ac Zingarorum arcendorum gratia, in civitatibus ac pagis habentur; cu-
10 jus generis excubiæ diurnæ ac nocturnæ hodiè ſanè maximè neceſſariæ ſunt, cùm quotidie ferè audiantur triſtia ſcelerum ac incendiorum exempla.

V.

11 Quæ tempore belli ob metum invaſionis ac deprædationis hoſtium in civitatibus, villis, pagis & agris
12 uſitatæ. Sic in ſuperiore funeſtiſſimo Germaniæ bello agricolæ excubias agere ſolebant in campis, ne inter arandum equi vel boves à militibus prædonibus raperentur. Es wurden hin und wieder Hege-Seulen/ Stangen/ Speculæ, Hügel/ und dergleichen uffgerichtet/ und bey Annahung der Reuter denen Ackerleuten zur Salvirung oder Flucht/ ein Zeichen gegeben.

VI.

13 Excubiæ ob exortum incendium conſtitu-
14 tæ. Cùm enim occaſione incendiorum rapinæ ac furta ſæpiſſimè committantur, turbæ etiam in populo-

ſis

ſis civitatibus non rarò exoriantur; præterea exſtincto incendio cavendum ſit, ne flamma nova ex cineribus enaſcatur, cuſtodes in loco incendii adponi ſolent. *Vid. Ordinat. Provinc. Gothan. cap. 4. §. 1.* ubi dicitur: Wenn 15
die Feuersbrunſt/vermittelſt göttlicher Verleihung/ und durch müglich angewanten Fleiß wiederumb geleſchet iſt / ſollen die Brandſtätte von gewiſſen darzu verordneten Perſonen bewachet werden/ biß man ſich von denen noch vermutlich Feurhaltenden Bränden anderweitiger Gefahr nicht mehr zu beſorgen hat. ꝛc.

CAPUT XII. & ULTIMUM

DE EXCUBIIS MILITARIBUS.

SUMMARIA.

Excubiæ militares quæ? n. 2. olim quomodo diviſæ? n. 4.

De excubiarum loco. n. 5.

Teſſera militaris quid? n. 7. Circuitio excubiarum duplex. n. 8.

Cura excubiarum cui incumbat? n. 9.

Delicta circa excubias commiſſa, quomodo puniantur? n. 10. & ſeqq.

I.

HActenus de excubiis & cuſtodiis civilibus; ultimo loco perpaucis de excubiis militaribus agemus, quæ 1
nihil aliud ſunt, quàm ſollicitæ hoſtium obſervationes, à 2
præfectis vigiliarum militibus injungi ſolitæ.

3 De iis agitur in des heil. Röm. Reichs Reiterbe-ſtallung/*de anno 1570. art. 72. 75. & ſeqq.* & Fußknechts-beſtall. *art. 35. 30. & ſeqq.*

II.

4 Cœterùm militares excubiæ, præſertim nocturnæ, olim dividebantur in quatuor ternarum horarum ſpatia, ita ut primæ, ſecundæ, tertiæ, quartæ dicerentur. vid. Lipſius *de milit. Roman. lib. 5.* & ex eo recentiores alii. Quomodo hodiè inſtituantur, vide cumprimis apud Böclerum, in Scholâ milit. *claſſ.* 35. von Wachten.

III.

5 Circa excubias haſce notantur I. *Locus*, ubi habentur. Solet ſcilicet ædificium aliquod exſtrui in foro, vel medio caſtelli, ad capiendum excubias principales, die
6 Haupt-Wacht / quod dicitur *Corps de garde.* Excubiæ autem minus principales, die Schild-Wacht / in vallo, vel aliâ parte urbis aut fortalitii conſtituuntur.

6 II. *Teſſera militaris*, vulgò, die Loſung/das Wort/ quæ hodiè in aurem inſuſurrari ſolet. vid. Böcler. *d. tr.*

8 III. *Circuitio excubiarum*, quæ vel ordinaria, vel extraordinaria. Illa eſt excubiarum principalium, der Haupt-Wacht/ hæc extra ordinem à Ducibus bellicis vel aliis Capitaneis expeditur. vid. Böcler. *d. tr.*

IV.

9 Cœterùm cura & inſpectio Excubiarum militarium incumbit Præfecto excubiarum, dem Wachtmei-

ſter/

ſter/cujus officium eſt,excubias ordinare & educere, teſ-
ſeram militarem clàm diſtribuere , excitato tumultu ex-
ercitui indicere, quo loco concertatio fieri debeat. Vid.
Beſold. *Theſ. Pract.* v. Wachtmeiſter. & Böcler. *d. Tr.*
claſſ.3. Carol. à Mansfeld. *in Magiſter. Militar.*

V.

Quod attinet Excubiarum negligentium pœnas, 10
ſciendum, I. quòd miles per ſomnum excubias negli-
gens capitaliter plectatur. Fußknechtsbeſt. *de anno* 1570.
art.39. ibi: Da einer auff den Schild-Wachen ſchlaf-
fend befunden würde/ der ſoll an Leib und Leben/ohn
alle Gnade geſtrafft werden. Add. Holländ. Kriegs-
Recht. *art. 27.* Schwediſch Kriegs-Recht. *art. 43.* ubi
idem cavetur. Admittitur tamen nonnunquam pœ- 11
næ temperamentum, ſi miles ægrotus fuerit, vel ultra
tempus deſtinatum vigilaverit &c.

II. Quòd miles, per extremam ebrietatem ad ex- 12
cubias ſe inidoneum reddens, aut armis non inſtructus
ad eas accedens, arbitrariè ſit plectendus. Fußknechts-
beſtall. *art.57.* ibi: Wann einer uff der Wacht trun-
cken begriffen würde / alſo / daß er ſeine Wacht nicht
nothdürfftig verſehen kan/der ſoll alsbald mit den Ey-
ſen / und ſonſten nach Erkäntnüs des Obriſten ge-
ſtraffet werden. Reiterb. *de anno 1570. art.76. & 78.*
Holl. Kr.R. *art.58.*

III. Quòd excubias planè deſerens extremum ſup-
plicium

plicium patiatur *l. qui excubias* 10. *ff. de re milit.* Fuß⸗
knechtsbeſtall. *art.37.* Holl. Kr.Recht. *art.28.*

Reliqua vide apud Böcler. *in Corpore jur. militar. d. Tr.* Pappum. *in commentar. ad* Holländ. Kriegs⸗Recht. Burgerſ. *deciſ. militar.*

F I N I S.

DEO OPTIMO MAXIMO SOLI GLORIA.